

Ikt. sz.: KSB/40-1/2012.

KSB-9/2012. sz. ülés
(KSB-60/2010-2014. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v ^{*}

az Országgyűlés **Kulturális és sajtóbizottságának**
2012. április 23-án, hétfőn, 11 óra 41 perckor
a Képviselői Irodaház V. emelet 569. számú tanácstermében
megtartott üléséről

^{}A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.*

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>Az ülés résztvevői</i>	4
<i>Elnöki bevezető, a napirend elfogadása</i>	5
<i>A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény és az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat (T/6774. szám)</i>	5
<i>Hammerstein Judit (Nefmi) szóbeli kiegészítése</i>	5
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	6
<i>Földes György (Politikatörténeti Intézet) kiegészítése</i>	13
<i>Hammerstein Judit (Nefmi) reflexiója</i>	14
<i>Dr. Gyimesi Endre levéltári miniszteri biztos reflexiója</i>	15
<i>Döntés általános vitára való alkalmasságról, előadók állítása</i>	17
<i>Egyebek</i>	17

Napirendi javaslat

1. A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény és az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat (T/6774. szám)
(Általános vita)
(Első helyen kijelölt bizottságként)
2. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **L. Simon László** (Fidesz), a bizottság elnöke

Gulyás Dénes (Fidesz)
Dr. Gyimesi Endre (Fidesz)
Gyutai Csaba (Fidesz)
Lukács László (Fidesz)
Németh Zoltán (Fidesz)
Dr. Puskás Imre (Fidesz)
Szabó Csaba (Fidesz)
Karvalics Ottó (KDNP)
Dr. Hiller István (MSZP)
Mandur László (MSZP)
Novák Előd (Jobbik)
Pörzse Sándor (Jobbik)
Dr. Vitányi Iván (független)

Helyettesítési megbízást adott

Pálffy István (KDNP) Karvalics Ottónak (KDNP)
Kiss Attila (Fidesz) Gulyás Dénesnek (Fidesz)
Menczer Erzsébet (Fidesz) Németh Zoltánnak (Fidesz)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

Hammerstein Judit kultúrpolitikaért felelős helyettes államtitkár (Nemzeti Erőforrás Minisztérium)
Földes György főigazgató (Politikatörténeti Intézet)

A bizottság titkársága részéről

Dr. Nagy Zoltán, a bizottság tanácsadója

(Az ülés kezdetének időpontja: 11 óra 41 perc)

Elnöki bevezető, a napirend elfogadása

L. SIMON LÁSZLÓ (Fidesz), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Mindenkit tisztelettel köszöntök a Kulturális és sajtóbizottság 2012. április 23-ai ülésén! Köszöntöm képviselőtársaimat, meghívott vendégeinket, a sajtó képviselőit!

Az előzetesen kiküldött napirendi sort mindenki megkaphatta. Kérdezem, hogy van-e valakinek kiegészítő vagy ettől eltérő javaslata. *(Nincs jelzés.)* Szavazzunk! Aki egyetért a napirendi javaslattal, az kérem, kézfeltartással jelezze! *(Szavazás.)* Köszönöm. Megállapítom, hogy a bizottság egyhangú szavazással elfogadta a napirendi sort.

A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény és az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat (T/6774. szám)

Az 1. napirendi pontunk a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény és az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény módosításáról szóló, T/6774. számon benyújtott törvényjavaslat általános vitára való alkalmassága.

Tisztelt Képviselőtársaim! Köszöntöm körünkben Hammerstein Judit helyettes államtitkár asszonyt, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium helyettes államtitkárát, köszöntöm Gyimesi Endre miniszteri biztos urat – aki egyben a bizottság tagja is, tehát azzal együtt, hogy a kérdéshez miniszteri biztosként szól hozzá, természetesen szavazhat is –, köszöntöm az érintetteket, az érdeklődőket, köszöntöm a Politikatörténeti Intézet főigazgatóját, Földes Györgyöt és mindenki mást is! Megnyitom a vitát. Kérdezem helyettes államtitkár asszonyt, hogy az előttünk fekvő törvényjavaslatot kívánja-e szóban kiegészíteni vagy indokolni.

Hammerstein Judit (Nefmi) szóbeli kiegészítése

HAMMERSTEIN JUDIT kultúrpolitikáért felelős helyettes államtitkár (Nemzeti Erőforrás Minisztérium): Csak nagyon-nagyon röviden. Köszönöm szépen a szót, elnök úr. Én is nagy tisztelettel köszöntöm a bizottság tagjait! Nagyon-nagyon röviden bevezetésképpen annyit szeretnék elmondani, hogy a kormány kormányhatározatban egyetértett azzal, hogy a megyei levéltárak 2012. május 1-jétől a nemzeti erőforrás miniszter irányítása alá kerüljenek, 2012. május 31-ei megszűnési dátummal pedig a Magyar Országos Levéltárba integrálódjanak, és a feladataikat az átvevő intézmény 2012. június 1-jétől „Magyar Nemzeti Levéltár” néven lássa el.

A kormány egyetértését alapvetően az a kormányzati elkötelezettség alapozta meg, amely nélkülözhetetlen a közfeladatok folyamatos ellátásához és az állampolgári jogok érvényesítéséhez; a nemzet kulturális örökségének részét képező levéltári anyag védelmét, gyarapítását és használatának biztosítását állami feladatnak, kiemelt kormányzati érdeknek határozta meg, ezért a levéltárak állami fenntartásból való kikerülését senki sem tekintette indokoltnak, tehát ezzel egy új levéltári szervezet jön létre „Magyar Nemzeti Levéltár” néven. Fontos hangsúlyozni, hogy a megyei levéltári közfeladat-ellátás tartalmi elemei érdemben nem fognak változni, ugyanakkor itt gyakorlatilag az előterjesztő ezzel a javaslattal azt várja el megvalósulni, hogy a szakmai feladatellátás és az azzal szemben támasztott követelmények érvényesítése egységes lesz, egységes módon számon kérhető lesz, és összességében egy átlátható rendszert eredményez.

Talán még három indokra szeretném felhívni a figyelmüket, ami egyébként a levéltári törvény módosítását szükségessé teszi. Az egyik a megyei levéltárak nemzeti szintű levéltári intézményrendszerre alakításának már említett jogszabályi megalapozása, illetőleg második indokként az alaptörvényt szeretném felhozni. Az alaptörvényben deklarált nemzeti hitvallásban foglaltak a levéltári törvényt is érintik oly módon, hogy a magyar állam tulajdonát képező köziratok évkörét az 1948-1989 évekkel szemben 1944 márciusától állapítja meg 1989-ig. Ezzel természetesen jelentősen kibővül a köziratnak minősíthető iratok köre, és a Politikatörténeti Levéltárban őrzött köziratok a Magyar Országos Levéltár állományába kerülhetnek. A harmadik fontos elem, amely szükségessé teszi a törvénymódosítást, a Levéltári Kutatási Kuratórium tervezett megszüntetése, amely a levéltári törvény szerint kizárólag az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában történő kutatást engedélyezi, miután a hivatkozott bekezdés további rendelkezései ma már idejélműlttá váltak, amelynek következtében az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának levéltári anyagában történő kutatást a jövőben az intézményvezető engedélyezheti, ugyanis elmondható az, hogy minden esetben az intézmény vezetője ismeri a legjobban az általa vezetett intézményben őrzött anyagokat. Ennek érdekében szükséges hatályon kívül helyezni a levéltári törvény 23. §-ának (2) és (3) bekezdéseit, egyúttal pedig módosítani a 2003. évi III. törvényt, azaz az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló törvényt is. A jelen módosítás a levéltári törvényt egyúttal kodifikálta, és a hatályon kívül helyezendő rendelkezéseket is meghatározta.

Itt szeretném azt is hangsúlyozni, hogy az önök előtt lévő törvénymódosító javaslatot a tárca a levéltári miniszteri biztossal, illetőleg a levéltári szakma képviselőivel is egyeztetette. Az előterjesztő javaslata okán arra számítunk, hogy a levéltárak alapvető szakmai érdekei és forrásszerzési lehetőségei a jövőben sem sérülhetnek; kifejezetten ez az előterjesztő szándéka is. Azt gondolom, hogy röviden ennyivel összegezném a javaslatot, és természetesen ha bármilyen kérdés, észrevétel felmerül, akkor azt is szívesen fogadom, illetőleg örömmel válaszolok a felmerülő kérdésekre.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Miniszteri biztos úr? *(Jelzésre:)* Nem kívánja kiegészíteni. Köszönöm szépen. Tisztelt Képviselőtársaim! Megnyitom a vitát. Parancsoljanak! *(Jelzésre:)* Novák képviselő úr, parancsoljon!

Kérdések, hozzászólások

NOVÁK ELŐD (Jobbik): Köszönöm a szót, elnök úr. Ha senki nem fogalmaz meg kritikát, akkor kénytelen leszek én megfogalmazni. Kezdjük azért a jó részével. Az egyik maga a (9) bekezdés, ami üdvözlendő, hiszen jelenleg csak a két állampárt iratai vannak állami tulajdonban, amelyeket most a javaslat konkrétan felsorol, amelyek többségében most is a Földes György történész – volt MSZP választmányi elnök, azért tegyük hozzá – által vezetett, gyakorlatilag csak kipróbált bolsevikokból álló Politikatörténeti Intézet tulajdonát képezik, amit most gyakorlatilag elvesznek tőlük. Szeretném tehát azért kicsit lefordítani az előbbi szavakat és a törvényjavaslat következményeit is, hogy ezzel egyébként kvázi ki is nyírják ezt az intézetet, amit önmagában üdvözlendőnek tartok, még ha ilyen burkoltan fogalmazza is meg; egyáltalán nem kár, természetesen nyugodtan mehetnek állami tulajdonba ezek az iratok.

Azt gondolom, önmagában üdvözlendő az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárát érintő két apró módosítás. Az egyik, hogy az eddigi külsős kuratóriumi tagok helyett ezentúl az ÁBTL főigazgatója dönt a kutatási kérelmek engedélyezéséről, hiszen korábban az elnök az '56-os Intézet főigazgatója volt, majd utána következett a Magyar Országos Levéltár főigazgatója, tehát azt gondoljuk, hogy nem kell áttét, így helyesebb szakmailag ez a sorrend. Az már más kérdés, hogy nyilvánvalóan nagyon komoly politikai

fenntartásaink vannak az ÁBTL főigazgatójával, sőt ahogy már itt többször elmondtam, és egyedül ellene szavaztam, a főigazgató-helyettestel kapcsolatban is, hiszen önmagában elfogadhatatlan az, hogy az MDF-SZDSZ-paktum 1990-es aláíróját Kövér László kinevezi főigazgató-helyettesté. Sokkal inkább a főigazgatót is le kellene váltani, de ez egyelőre nincs napirenden, csak a főigazgató-helyettes kinevezése; az is eléggé gyalázat, ha azonban félretesszük azt, hogy milyen személyi fenntartásaink vannak ezzel kapcsolatban, akkor ez így megfogalmazható.

Ha már személyi fenntartásokról van szó, akkor bizony nem tudom megkerülni, hogy már itt, a pozitív észrevételeim közepette jelezzem, hogy elfogadhatatlan az, hogy az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában egykori III/III-asok dolgoznak, ők adják ki – vagy éppen ne adják ki – a kutatóknak a kért adatokat. Rebesgetik is ott a munkavállalók, hogy amíg Kövér László a házelnök, és amíg ő nevezi ki például az ÁBTL főigazgatóját vagy épp főigazgató-helyettesét, addig nem kell félni attól, hogy itt a nyilvánosság terén bármiféle változás történhetne. Azt gondolom tehát, hogy egy módosító javaslattal mindenképpen meg is fogom célozni azt, hogy a BM egykori III. főcsoportfőnöksége hivatalos állományának tagjai és hálózati személyei ne kaphassanak kutatási engedélyt se, tehát itt mindenképp szükségesek lennének egyéb szabályok. Miközben nem szégyellnek az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárához is úgy hozzányúlni, hogy érdemi változtatások nincsenek, tovább maszatoltnak a Nemzeti Emlékezet Bizottságával. Miközben még törvényjavaslatra se lenne szükség hozzá, egy egyszerű kormánydöntéssel át lehessen adni a nem nyilvános iratokat, mágnesszalagokat például az ÁBTL-nek, hogy ezek kutathatóvá váljanak, aközben ilyen részletszabályokkal foglalkoznak, de például az intézmény megtisztítását sem tartják szükségesnek, csak egyéb strukturális változásokat, tehát toldozzák-foldozzák a jogszabályokat. Egyébként például van egy olyan konkrét, pozitív változtatás, hogy a kutató a jövőben anonimizálás nélkül is megismerheti a faji eredetre, a nemzetiségi és etnikai hovatartozásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre vonatkozó adatokat, természetesen ha igazolja, hogy korábban elkezdett, publikációval alátámasztott kutatásához ezen adatok megismerése szükséges. Ez persze egyébként egyenes következménye annak a már ismert alapvetésnek, amely szerint a tudományos kutatást végző szerv vagy személy személyes adatot nyilvánosságra hozhat, ha az a történelmi eseményekről folytatott kutatás eredményeinek bemutatásához szükséges. Persze sokszor még ez alapján is perelnek, hogy nem volt szükséges valakinek az ügynökmúltját leleplezni, de ez mondjuk már csak jogalkalmazói kérdés.

Körülbelül ennyit a pozitív változtatásokról. A másik dolog azonban nagyon problematikus: egy ésszerűtlen, nem alaposan előkészített és már megint a szakma egyértelmű, egyöntetű tiltakozását kiváltó centralizációval állunk szemben, amelynek értelmében a megyei levéltárakat „Magyar Nemzeti Levéltár” néven kívánják egyesíteni vagy az alá rendelni, és annak részlegeként működtetni a megyei levéltárakat. A leveltaros.hu vitáiba, levelezéseibe beleolvasva is látható, hogy szinte az egész szakma ez ellen van. Persze felhozhatók olyan, a Jobbik által is akceptálható érvek, hogy reményeink szerint normális esetben mondjuk a „Magyar Nemzeti Levéltár” szakmai szempontok és a nemzet érdekei szerint fogná át a megyéket is, hogy ne legyenek kiskirályságok a nemzet rovására aszerint, hogy most éppen szocialista vagy megyei vezetés van, különös tekintettel arra, hogy önök nem támogatják a lusztrációt, az egykori kommunista vezetők bizony még önkormányzatokat, megyei közgyűléseket is vezethetnek, így rátehetik a kezüket ezekre az iratokra is. Jogos lehetne tehát elvileg, ha a „Magyar Nemzeti Levéltárban” ilyen szempontból megbízhatnánk, és nem lennének olyan fenntartásaink, mint amelyeket már ma is néhány szóban megfogalmaztam, azonban nem kívánok erre hosszabban kitérni, mert sajnos nem ez van napirenden, sajnos nem érdemi változtatások vannak napirenden. Ez a centralizáció viszont számunkra mindenképp ijesztően hangzik, hiszen az még érthető, hogy 2012-től, Budapest

kivételével, a megyei levéltárakat, a megyei intézményeket és ezen belül a levéltárakat átvette a Nefmi, amely láthatóan nem akar húsz levéltárat fenntartani, viszont ahogy már tavaly is volt egy 20 százalékos bértömegcsökkentés, ami a múzeumokat és bizony a könyvtárakat is érintette – talán már ezekről is ejtettünk korábban szót a bizottsági ülésen –, ez a levéltárak esetében különösen problémás, hiszen sokuk már így is a csőd szélén áll, és félünk, hogy annak a költségvetési összegnek bizony csak egy töredéke fog valójában visszacsorogni a működtetésre, amit ez a húsz levéltár elvileg magával vinne, tehát a működésüket veszélyeztetni már ez a fajta centralizáció.

A másik, amiről nem hallottam most az előterjesztésben sem választ, amit bizony a szakmai képviselők megfogalmaznak, hogy nem egyértelmű, senkinek nincs fogalma arról, hogy a Magyar Országos Levéltár alá begyűrt megyei levéltáraknak vagy új keletű nevén a „Magyar Nemzeti Levéltárnak” pontosan mi lesz a strukturális működése, hogyan fog felállni. Most a megyei levéltárak aggódásán túlmenően, ha jól emlékszem, egy 35 százalékos elvonást és leépítést is végre kell hajtaniuk, illetve a 35 százalékos elvonás már fix, a kérdés az, hogy milyen leépítésekre kell ezek után számítani, de mindezt úgy, hogy a levéltárak jó része már így is gyakorlatilag létszám alatt működik. Az intézményi önállóság megszüntetése tehát aggodalmakat vet fel, főleg úgy, hogy ezek tulajdonképpen megint lényegi egyeztetések nélkül történtek. Nem kaptunk választ arra, hogy ez strukturálisan pontosan hogyan fog felállni, tehát megint úgy csapnak bele egy átfogó változtatásba, hogy közben nem látunk politikai irányultságú váltást, nem látjuk, hogy máshogy szeretnének közelíteni például az állambiztonsági múlt nyilvánosságának kérdéséhez, toldozgatják-foldozgatják a jogszabályt. Alapvetően megint csak hatalomtechnikai indokokat látunk e mögött a javaslat mögött – központosítás, centralizáció, hatalomátvétel –, de nem látjuk azt, hogy ezt milyen cél érdekében hajtanák végre. Például ami bizony a legindokoltabb lenne az állambiztonsági múlt tekintetében – a nyilvánosság kiszélesítése, a titkosítások feloldása –, azt nem látjuk, csak a hatalomtechnikai érveket, ezért általános vitára nem tudjuk alkalmasnak vélni, azt gondolom, egy tartózkodással fogjuk kifejezni aggályainkat, és majd meglátjuk, hogy módosító javaslataink elfogadása milyen irányba változtatja az előttünk fekvő javaslatot. Ha már ilyen technikai kérdésekről van szó, akkor is azt gondolom, hogy legalább például a III/III-as alkalmazottak kisöprése az ÁBTTL-ből egy olyan minimális kompromisszum, amit el kellene fogadniuk, hogy ha minden levéltárban nem is, de legalább az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában ne dolgozhassanak alkalmazottként tucatszámra egykori állambiztonsági tisztek vagy akár társadalmi kapcsolatok. Azt gondolom, hogy ezen mindenképpen változtatni kell, és ezeket a javaslatainkat fogjuk módosító javaslat formájában is benyújtani. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő úr. Szeretnék egy dologra reagálni, hogy szerintem itt némi félreértés van azzal kapcsolatban, amit a központosításról megfogalmazott. A levéltáros szakmai körben elsősorban az volt a kérdés, hogy a megyei szintű feladatellátás megtartásával történjen-e a fenntartás. Ez nagyon fontos, tehát abban nincs vita sem a politikusok, sem a szakmai szereplők között, hogy a megyei szintű feladatellátást a levéltárak részéről el kell végezni, tehát hogy a gyűjtőkör megyei szintű maradjon és a többi; gondolom, ezzel tisztában van.

Többféle variáció alakult itt ki a politikai vitában: közvetlenül a Nefmi alá tartozva, az egyes intézmények gazdálkodási és szakmai önállóságát megtartva történjék, a B-variáció szerint egy olyan intézményfenntartó irodán keresztül, amely egyfajta középírányító hatóságként, de szintén központosítva az intézményeket fogná össze a megyei levéltárakat, vagy a C-variáció szerint mindezt a Magyar Országos Levéltár keretein belül teszi meg. Ezeken belül is vannak még altémák vagy variációk – részleges vagy teljes gazdasági önállóság, részleges vagy teljes szakmai önállóság és a többi –, tehát egy sor olyan kérdés

van, amelyről érdemes vitatkozni. A megyei levéltári vezetők többsége tehát nem a központosítás ellen küzdött, hanem jobban örült volna egy olyan rendszernek, amelyben nem az Országos Levéltár alatt történik meg a központosítás.

Ezt csak azért szeretném pontosítani, hogy nem maga a központosítás a bűn. Egy korábbi bizottsági ülésünkön már volt egy vitánk, amikor az intézményrendszer központosításával kapcsolatban ön Klebelsbergre hivatkozott (*Novák Előd: Nem én, ön!*), ön ellentétes előjellel hivatkozott Klebelsbergre, mint én, és én akkor figyelmébe ajánlottam a Gyűjteményegyetem törvény vitáját és annak miniszteri expozéját – ami elolvasható Klebelsberg Kunó válogatott kötetében, amit Glatz Ferenc szerkesztett –, hogy egyébként szerintem itt rosszul látja a kérdést. Itt egyáltalán nem baj, hogy egybe akarjuk tolni a levéltári rendszert és bizonyos dolgokat, és ebben többé-kevésbé a szakmával is meg tudunk egyezni, csak az a kérdés, hogy ennek mikéntje milyen legyen, és minthogy a törvény itt még nem határolja le e tekintetben a mozgásterünket – miniszteri biztos úr is bólogat –, ezért szerintem még itt van lehetőségünk arra, hogy érdemi egyeztetéseken keresztül egy jobb rendszert kitaláljunk.

Egy példát szeretnék önnek említeni. Van közel két, azonos nagyságrendű megyei levéltár, amely nagyjából ugyanakkora területet fed le, és folyóméterben megközelítően azonos mennyiségű iratot tárol, és az egyiknél kétszer annyi dolgozó végzi el a munkát, mint a másiknál. Minthogy eddig a – csúnya kifejezés, nem szeretem, de mégis ezt kell használnom – humánerőforrás-gazdálkodás helyben, megyei szinten történt, ezért ezt nem tudta a rendszer korrigálni. Ha egy ilyen központosított rendszer jön létre, akkor annak azok az előnyei, hogy megfelelő humánerőgazdálkodást lehet folytatni egységes szakmai protokoll mentén – ezt részben az előbb ön is elismerte –, lehet a megyei levéltárak munkáját irányítani, de mindeközben megmarad a megyei területi feladatellátás és a megfelelő megyei szakmai munka, tehát a megyei levéltáros helyben marad, és a helyi értelmiségnek, a helyi szellemi közösségnek marad a része, és egyébként ha megfelelő forrásokat biztosítunk, akkor a gazdálkodás is kiegyensúlyozottabb lehet.

Miközben tehát látok veszélyeket, abból a szempontból nyugodt vagyok, hogy ennél az intézménytípusnál egyértelműen az látszik ebből a törvénymódosításból, hogy a szakmai viták ellenére vagy azok mentén is megőrizhető a feladatellátás, megőrizhető az intézményrendszer, megőrizhető az a felhalmozott tudás, az az összegyűjtött iratanyag és az a kapcsolati háló, amely a megyei intézmények mögött van, és egy stratégiai szempontból is erős nemzeti intézmény jöhet létre a Magyar Országos Levéltár átalakításával. Egyébként jelzem önnek, képviselő úr, hogy hasonló dolgot tudnék elképzelni a megyei múzeumi intézményrendszer esetében is, tehát én azt tartanám helyesnek, hogy ahogy a kormány most beterjesztette nekünk ezt a javaslatot, ugyanilyen javaslatot terjesztene be a múzeumok esetében is, tehát vagy azt mondaná, hogy egy kiemelt, zászlóshajónak nyilvánított, nagy állami múzeum – mondjuk legyen az a Nemzeti Múzeum – alá teszi be a megyei intézményeket, vagy ott is egy középirányító hatóságban gondolkodna. Én tehát ott ugyanezt tartanám szerencsésnek, ez sokkal jobb lenne, mert így garantálva lenne a megyei feladatellátás, míg ha a városokhoz kerülnek az intézmények, akkor nem biztos, hogy ez megmarad. Én csak pontosítani szeretnék, érzékelve azt, hogy amit mondott, abban egyébként jó irányok is tapasztalhatók, csak szerintem a megoldás nem feltétlenül ellentétes azzal, mint amit ön itt elmondott.

További hozzászólás, tisztelt képviselőtársaim? (*Jelzésre:*) Hiller miniszter úr, parancsoljon!

DR. HILLER ISTVÁN (MSZP): Nagyon szépen köszönöm a szót. Én a Magyar Országgyűlés szakbizottságának tekintem a bizottságot, ezért egy szakmai vitában kívánok részt venni a miniszteri biztos úrral, a politikai érvelést meg megtartjuk a plenáris ülésre, ahol

a különböző pártok majd elmondják a véleményüket. Azt ugyan egyik témában sem lehet minimumfeltételnek szabni – hogy például a levéltárakról beszéljünk –, hogy érdemes azoknak megszólalni, akik legalább már egyszer láttak levéltárat akár fenntartóként, akár kutatóként, mert nem rossz azért legalább egy olyan minimális szakmai megközelítés, amely egy adott intézmény, például az igen nagy jelentőségű levéltár és levéltárügy működését minimális szinten ismeri. Ha ez a plenáris ülésen hangzik el, akkor ez megszokott, és ilyenkor tévénezők milliói csüngnek a szónok ajkán; szakmai bizottságban – adott esetben a kulturális bizottságban – érdemes zártabb körben mégiscsak szakmai érvelést adni. A magyar levéltárügy ilyen szisztematikus átalakítására, miniszteri biztos úr, szerintem nincsen szükség, úgy gondolom, hogy ez egy bevált és jól működő szerkezet, ráadásul még csak azt sem lehet mondani, hogy a rendszerváltást közvetlen megelőző vagy a rendszerváltást közvetlen követő időszak idézőjelbe tett terméke, hiszen az a szisztéma, amiről beszélünk, így épül fel, mióta szervezett levéltárügy van Magyarországon.

Az elnök úr érvelésében az szakmai értelemben szerintem helyes, hogy a Magyar Országos Levéltárnak mindig, 37 évvel ezelőtt meg három évvel ezelőtt is megvolt a magyarországi levéltárügy-szervezési, szakmai centrum szerepe. Szerintem ezen nem is lehet változtatni, mert egyébként akkor minek egy központi levéltár, de maga az, amelyik akármilyen szempontok alapján mennyiségi, tehát kvantitatív alapon nézi a levéltárakat, szerintem nem helyes. Az egykori vármegyei levéltárak, a későbbi megyei levéltárak ilyen értelmű hierarchizálása, az alárendelésnek, majdhogynem már az integrációnak a megvalósítása szembemegy a magyarországi hagyományokkal; nem látom az előnyét. Értem, hogy amennyiben itt bér- meg vagyongazdálkodásról van szó, akkor más a megközelítés, de valljuk meg őszintén, hogy ez sajnos a mindenkori minisztérium, az államtitkárság tételében nem akkora összeg, amelyet egyébként egy rendszer, egy szisztéma megváltoztatásával lehetne jobbra tenni. Ez sok munkába fog kerülni. Nem tudok olyan változást, ami egyébként ne kerülne pénzbe akár az átalakítás révén, mire kialakul egy új rendszer; ezt az önök figyelmébe ajánlom. Értem, amit átszervezni gondolnak, csak nem tartom ezt arányosnak azzal a pénz- és energiabefektetéssel, amely árán megvalósítható lenne az az eredmény, ami aztán a végén kijön.

A második megközelítést valóban megfontolásra ajánlom, és nem is azt mondom, hogy azonnal reagáljanak, csak kérem, hogy gondolkodjanak rajta, nézzenek utána. A levéltárügy és például a könyvtárügy és annak intézményi szervezési formái között alapvető különbségek vannak, és ezt nemcsak Magyarországon, hanem Európában gyakorlatilag minden ország egyfajta államszervezési módon követte, Közép-Európában különösképpen. Ez azt jelenti, hogy minden ország létrehozott, kialakított egy olyan könyvtárat, amelynek hatóköre nemzeti volt, ami azt jelenti, hogy mindennek, ami az adott nemzettel foglalkozik az irodalomtól a technikai újdonságokon, a történelmen keresztül, gyűjtőköre és gyűjtőpontja. Ezért van az, hogy például ha Ausztriáról vagy az osztrák irodalomról megjelenik valami Argentínában, akkor az osztrák nemzeti könyvtárnak kutya kötelessége ezt gyűjteni, mint ahogy a Széchényi Könyvtár is – nemzeti könyvtárként –, ha megjelenik valami Kijevben, megjelenik valami Chicagóban Magyarországról gyűjtse azt, amit kiadtak. Bécsben a nemzeti könyvtárukat ezért hívják Österreichische Nationalbibliotheknak, ellentétben a levéltárüggyel, amelyet meg állami levéltárnak hívnak és gondolnak, ami Österreichische Staatsarchiv. Ha ezt megnézik Olaszországban, akkor Rómában, illetve Firenzében van a Biblioteca Nazionale, de a levéltár onnan 200 méterre Viale della Giovene Italiana II., az pedig Archivio di Stato, azaz állami levéltár. Ezek nem a nevekben történő különbségek, és nem arról van szó, hogy az osztrákok, az olaszok – és még mondhatnék különböző nációkat – amikor könyvtárügyre gondolnak, akkor jobban nemzetiek, amikor meg levéltárügyre gondolnak, akkor kevésbé. Egy adott nemzethez tartozó levéltári forrás, illetve levéltárforrás

típusú dokumentumok gyűjtése nem tud megvalósulni egy országon belül, ez Európában, Európa közepén pedig különösképpen így van.

Mondok néhány példát. Amikor felbomlott az Osztrák–Magyar Monarchia, az utódállamok Baden bei Wienben megkötötték az azóta is joghatályos badeni egyezményt. A badeni egyezmény mondja ki, hogy az addigi központi levéltáranyag milyen módon és milyen mennyiségben kerül felosztásra, illetve milyen jogai vannak az együtt őrzött és őrzendő anyag kutatásához a nem osztrák utódállamoknak. Ennek alapján van Magyarországnak is Bécsben levéltári delegátusa, akinek az Österreichische Staatsarchivban, tehát az állami levéltárban kulcsa van a raktárakhoz, aki bemehet egy másik ország területén működő állami levéltár minden zegébe-zugába, nem turistaként, látogatóként, hanem nemzetközi szerződésben biztosított jogkörénél fogva, miközben mondjuk a hódoltságkori Magyarország területén keletkezett vagy Magyarországról szóló és 90 százalékában magyar nyelvű okiratokat ott a Turcica nevű gyűjteményben, Bécsben őrzik, a helytartótanács iratait pedig, amely meg Budán székel másfél vagy két évszázaddal később, az országos levéltár őrzi. Az egyes országok próbálják csereszabattossá tenni a rendszerüket, hogy a kutatás számára ez teljes mértékig hozzáférhető legyen.

Övöm önöket attól, hogy ezt akár csak – nem is gondolom, hogy tudatosan felrúgják, mert annak mi értelme lenne – sértsük, és tudatosan mondom a többes szám első személyt, mert itt azért nem három-négy években gondolkodik az ember. Nem éri meg! Kérem, gondolják végig, hogy nem egy elnevezésről, hanem valóban nemzetközi normákról van szó, amelyet felesleges most sérteni, akadályozni, bántani, még ha – ahogy a biztos úrról tudom – a magyar levéltárügy ismert és elkötelezett híve is. Nem hiszem, hogy ez a szándéka, értem én. Ne adjunk okot arra, hogy az országunkat vagy az intézményrendszerünket fölösleges kritika érje külföldről, vagy ami ennél rosszabb: kérem, gondoljanak bele abba, hogy valahol egy adott, nem túl távoli országban – és ez nem Ausztria – hasonló szellemiséggel szervezik át a levéltárügyet elnevezéssel, és esetleg kibővítik hatáskörrel. Az nekünk nagyon fájó lesz, ha ezt a Kassai Állami Levéltárral csinálják, mert akkor az a nemzeti érdek, amelyben – most nem politikai alapon kívánok vitatkozni – mindannyian egyek vagyunk, nagyon erősen sérül. Nem tudom, hogy azok az igen jelentős okiratok, magyar vonatkozásban igazi nemzeti értékek, amelyeket mondjuk az erdélyi múzeum gyűjteményében találhatunk Kolozsváron, egy ilyen átszervezés után – mert ötletet kap, vagy félreértelmezve megvalósít hasonló szándékot egy más beállítódású kormány – mi ugyanezen a ponton mit fogunk mondani. Nagyon erőteljesen fognak sérülni magyar nemzeti érdekek; kérem, hogy ezt gondolják végig!

Végezetül, tisztelt elnök úr, arra is hivatkozva, hogy ez az ügy több bizottságban is fut, és már a mai napon is találkoztam biztos úrral is egy másik bizottságban, az oktatási bizottságban, ahol ügyrendi javaslatot tettem – az ügyrendi javaslatot a bizottság ottani elnöke, Pokorni elnök úr és a bizottság tagjai elfogadták –, itt is szeretném megtenni ezt az ügyrendi javaslatot. Azt szeretném kérni az elnök úrtól, hogy támogassa azt a javaslatomat – és a bizottság tisztelt tagjai is –, hogy az érintett intézmény jelen lévő vezetője, a Politikatörténeti Intézet igazgatója, Földes György szót kaphasson a bizottsági ülésen. Erről tisztelettel kérek egy szavazást mint ügyrendi javaslatról.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Ügyrendi javaslat hangzott el. Tisztelt Képviselőtársaim! Megjegyzem, hogy a bizottsági üléseken meghallgatáskor szoktunk szót adni. Ez alól most csak azért tudok elképzelni kivételt, mert a jogszabályban nevesített szervezetről van szó, de szavazásra bocsátom a kérdést, hogy adjunk-e szót a Politikatörténeti Intézet főigazgatójának.

Egyáltalán megkérdem, hogy Földes György kíván-e hozzászólni. *(Jelzésre:)* Igen. Ezt azért nem árt tudni előtte, mert nem tudom, hogy egyeztettek-e erről Hiller miniszter úrral. Aki egyetért azzal, hogy adjunk szót Földes Györgynek – azzal a lábjegyzettel is, hogy

kérem, hogy ha esetlegesen úgy döntünk, hogy igen, akkor rövid legyen, hogy ezt a bizottsági ülést még időben le tudjuk zárni –, az kérem, kézfeltartással jelezze! *(Szavazás.)* Köszönöm. Úgy nézem, hogy ezt egyhangú szavazással fogadtuk el. Megkérdezem képviselőtársaimat, hogy kíván-e esetleg még valaki hozzászólni, mert azt tartanám szerencsésnek, hogy akkor utána szóljon főigazgató úr. *(Jelzésre:)* Novák képviselő úr kíván még szólni. Arra kérem közben főigazgató urat, hogy államtitkár asszony mellett szíveskedjék helyet foglalni! Novák képviselő úr, parancsoljon!

NOVÁK ELŐD (Jobbik): Köszönöm a szót, elnök úr. Egyrészt természetesen fenntartom magamnak a jogot arra, hogy pláne akkor, ha egy nem bizottsági tagnak szót adunk – amit én magam is megszavaztam –, akkor utána természetesen adott esetben, ha szükségesnek tartom, reagálhassunk.

ELNÖK: Nem is mondtam, hogy nem, képviselő úr.

NOVÁK ELŐD (Jobbik): Arra célzott.

ELNÖK: Nem, rosszul értette; azt mondtam, hogy szóljunk még hozzá, hogy van-e még esetleg kérdés a főigazgató úrhoz. Egy pillanatig nem mondtam, hogy a vitát le akarnánk zárni. Földes úr itt vendég... *(Novák Előd: Volt már példa erre.)*, tehát elég furcsán nézne ki, hogy egy vendég után egy képviselő nem szólalhat meg. A bizottsági meghallgatás az más kérdés. Képviselő úr most félreértett engem, úgyhogy nagyon kérem, hogy itt zárjuk ezt le, minthogy félreértett, tehát menjünk tovább.

NOVÁK ELŐD (Jobbik): Zárásként annyit, hogy az eddigi gyakorlat az volt a civil meghallgatásoknál, hogy utána elnök úr nem adott szót *(Mandur László: Az egy más műfaj.)*, tehát akkor nem alaptalanul féltem. Rendben, ez most egy olyan eset, amikor meghallgatunk valaki civil érintettet, mint ahogy a magyar Rovás Alapítvány képviselőjét az erre vonatkozó módosító javaslatnál nem volt hajlandó meghallgatni a jobbikos indítvány ellenére sem; semmi gond. Hallottam viszont államtitkár asszonyt sugdolózni, és félek, hogy ő is csak a zárszavában fog nekem válaszolni, amikor nekem már nem lesz módom reagálni rá, hogy nem volt semmiféle 35 százalékos elvonás. Azért hadd mondjam el, hogy az én tudomásom szerint, bár csak a Magyar Levéltárosok Egyesületének idézett honlapját szemléltem, és onnan idéztem ezt a bizonyos 35 százalékos elvonást, ami bizony a Magyar Országos Levéltárt érintette a két évvel ezelőtti költségvetésükhöz képest, itt a tavalyi 15 százalékot az előző főigazgató szerencsétlenkedésének nyakába varrja az illető érintett megyei levéltáros vezető, mindenesetre igenis a két évvel korábbi egymilliárdos költségvetésükhöz képest már 35 százalékos elvonásról beszélhetünk. Ezek után van most félelem, valóban elsősorban a strukturális átállást illetően, tehát elnök úr aggodalmát osztom, hogy elsődlegesen nem a központosítással kapcsolatban, sőt azzal kezdtem az érvelésemet, hogy a központosítás mellett szólhatnak érvek, de az a probléma, hogy senkinek nincs fogalma arról, és most sem hallottunk arra vonatkozóan konkrétumokat, hogy strukturálisan hogyan fog felállni a „Magyar Nemzeti Levéltár”. A megyei levéltárak működését ez döntően érinti, és ezzel kapcsolatban nem láttunk konkrétumokat, épp ezért erre éleztem ki a kritikámat, és nem pedig úgy általában a központosítással kapcsolatban. De ha azt látjuk, hogy a központosítás csak hatalomtechnikai érdekeket szolgál, akkor azt gondolom, azt is joggal kritizálhatjuk. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen, tisztelt képviselő úr. Csak a pontosság kedvéért szeretném mondani, hogy itt egy törvényjavaslat van előttünk, egy kormány által benyújtott

törvényjavaslat, amely konkrétan rendelkezik a Politikatörténeti Intézet sorsáról. Amire az előbb ön hivatkozott, az egy képviselői módosító indítvány volt, ahol nem is a módosító indítványról vitatkoztunk, hanem az ajánlási pontokról, és az ajánlási pont nem tartalmazta nevesítve az ön által említett alapítványt, amely biztos egy tisztességesen működő, jó alapítvány, hanem egy problémát vetett fel, hogy a rovásírással foglalkozzunk, és vegyék be a hungarikumok közé, ezért hallgassuk meg a Rovás Alapítvány vezetőjét. Nem konkrétan a Rovás Alapítványról meg annak a sorsáról volt szó, hanem a rovásírásról, tehát a kettőt én semmiképpen sem említeném egy lapon, de természetesen ha olyan téma lesz, ahol konkrétan nevesítve van valamelyik intézmény vagy szervezet egy törvényjavaslatban, és önök kéri, hogy hívjuk meg annak az intézménynek a vezetőjét, akkor meg fogjuk hívni, és a mostanihoz hasonlóan szót fogunk nekik adni. Köszönöm szépen.

Akkor kérdezem képviselőtársaimat, hogy van-e még hozzászólás. *(Nincs jelzés.)*
Akkor főigazgató úr, parancsoljon!

Földes György (Politikatörténeti Intézet) kiegészítése

FÖLDES GYÖRGY főigazgató (Politikatörténeti Intézet): Köszönöm szépen, elnök úr és bizottsági tagok, hogy lehetőséget adtak nekem arra, hogy kifejtsem az álláspontomat a kormány által benyújtott törvényjavaslatról. Négy témáról szeretnék beszélni: levéltári szakmai problémákról, történeti problémákról, jogi problémákról és végül, de nem utolsósorban politikai összefüggésekről.

Az elsőhöz: levéltárunk 22 éve működik, amelynek hivatalos neve Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár. 22 év alatt a törvényjavaslatban felsorolt összes anyag nálunk kutatható volt és ma is kutatható szabadon. Soha semmilyen kutatói észrevétel nem érkezett a levéltár munkájával szemben, soha semmilyen kifogást senki nem emelt a munkánk ellen, sőt a levéltári szakmai felügyelet két évente elvégzett vizsgálata mindig pozitívnak minősítette a nálunk folyó munkát, tehát bármilyenek ezek az iratok, szabadon kutathatók ma, ezért tehát az államosításuk teljesen felesleges.

A második, ugyancsak még a levéltárügyben, hogy köziratokról beszélünk. Ez a törvényjavaslat visszafelé megpróbálja kitágítani a közirat fogalmát; visszafelé is meg térben is. Nagyon nagy kérdés, hogy például a Magyar Nők Országos Tanácsa mennyiben gyakorolt közhatalmat, mennyiben nyomott el bárkit és így tovább. A szakszervezeteknek előtörténetük van és utótörténetük is van. Ez az államosítás kiemelné a szakszervezeti mozgalom történetéből néhány évtizedet, miközben ez a szakszervezeti mozgalom az 1860-as évek óta létezik, és a mi levéltári egységünkben vagy a mi tulajdonunkban található a mi anyagaink, ezek az anyagok, mi gyűjtöttük össze őket, illetőleg nálunk vannak letétben. A harmadik levéltári szakmai érvem: az államosítás szétveri a levéltárat, ezt a történetileg kialakult egységet, de megsemmisíteni nem tudja, hiszen vannak nálunk más iratok is. Súlyos károkat tud neki okozni, viszont semmi értelmét nem látjuk annak, hogy miért, nem látjuk ennek a haszon oldalát.

Végül ugyancsak levéltári érvnek tartom azt, hogy ilyen levéltárra, mármint a magyarországi pártok és társadalmi szervezetek iratait gyűjtő magánlevéltárakra a későbbiekben is szükség lesz. Nem kell szeretni a Politikatörténeti Intézetet, de mint ilyen, szükségképpen egy előkép az összes többi jelentős politikai erő számára, akik vélhetően, sőt biztosan nem kívánják majd állami őrzésbe adni egykoron az irataikat, tehát az ellenünk intézett ilyen értelmű támadásnak az a következménye, hogy nem fog megkönnyebbedni a dolog hosszabb távon, hogy a pártok és a társadalmi szervezetek a maguk maradandó értékű iratait ugyancsak megőrizték.

A második témakör a történelem témaköre. Nem hiszem, hogy egy preambulumban alapján kellene ilyen szempontból törvényeket hozni, főleg akkor, ha ezeknek valóságos értelmük szakmai értelemben nincs, tehát az a hivatkozás, hogy a preambulumból következik,

hogy a levéltári törvényt módosítani kell, egész egyszerűen nem állja meg a helyét. A harmadik kérdés a tulajdoni probléma. Az a helyzet, hogy 22 éve ezek az iratok többségében a Politikatörténeti Intézet tulajdonában vannak. Fűződhetnek ehhez jogos és jogtalan érzelmek, én egy nonprofit kiemelten közhasznú kft. vezetője vagyok, és 22 év alatt nem kevés szellemi és anyagi erőforrást fordítottunk és fordítottam arra, hogy ezek az anyagok mindenki számára kutathatóak és hozzáférhetőek legyenek. Ezt egy kézmozdulattal államosítani a szakmai érvekre tekintet nélkül, és ráadásul ezekre a ráfordításokra való tekintettel, nonszensznek gondolom. Meg szeretném óvni a Magyar Országgyűlést attól, hogy egy olyan törvényt hozzon, amivel szemben a mi intézetünknek nyilvánvalóan jogorvoslással kell élnie, hiszen államosítani csak meghatározott körülmények között és kártalanítás mellett lehet.

Végül, de nem utolsósorban fel szeretném hívni a figyelmüket arra, hogy ez az ügy érdekes módon – vagy talán nem is érdekes módon – összekapcsolódik az épület ügyével. Gál András Levente kormánybiztos az ügy elindulásakor ugyanabban a levélben értesített arról a kormányelvárásról, hogy az intézet költözzön ki az épületéből, ugyanakkor meg államosítják a levéltári anyagokat. Itt nem egyszerűen a lóláb lóg ki, hanem a ló maga teljes egészében ebben a történetben, ezt kell sajnós mondanom, és 22 évvel a rendszerváltás után ezt rendkívüli módon problematikusnak tartom. Végül a politikai összefüggéshez tartozik az is, hogy a mi műhelyünk egy független szellemi műhely, tőlünk az itt lévő képviselő urak sehol nem láttak még egy Századvég Alapítványhoz hasonló leleplező művet a Gyurcsány-kormány, Medgyessy-kormány és a többivel kapcsolatban. Mi egy tudományos intézet vagyunk, alapvetően szellemi termékek létrehozásával és tudományos termékekkel vagyunk elfoglalva, azon túl, hogy levéltárat és könyvtárat üzemeltetünk, de vállaltan baloldali szellemi műhely vagyunk. Amennyiben a kormány és az Országgyűlés elfogadja ezt a javaslatot, azt üzeni, hogy ilyen független baloldali szellemi műhelyeknek Magyarországon nincs helyük. Nem lenne ez egy jó üzenet, és nem szeretném, ha utána hazaárulónak minősülnék akkor, amikor ebben az ügyben eljárók, hogy megvédjem az elemi jogainkat és érdekeinket. Óvnám ettől is a bizottságot magát, és ezért azt szeretném javasolni, hogy ne járuljon hozzá, hogy általános vitára tűzzék ezt a törvényjavaslatot. Köszönöm szépen. Azt hiszem, megfelelek a rövidség kritériumának.

ELNÖK: Köszönöm szépen, főigazgató úr; teljes mértékben megfelelt. Halkan jegyzem meg, hogy az ön érveiből – amelyek abszolúte akceptálhatóak – nem következik az, hogy a törvényjavaslat ne lenne általános vitára alkalmas, tehát képviselőtársainknak bőven van lehetőségük módosító indítványokkal akár azokat a problémákat is rendbe tenni, amelyeket ön jelez, és amelyek jogosságát most ebben a pillanatban nem akarom kommentálni.

Tisztelt Képviselőtársaim! Kérdezem, hogy ki kíván még hozzászólni az előttünk fekvő törvényjavaslathoz vagy mindahhoz, amit az előbb főigazgató úr velünk megosztott. *(Nincs jelzés.)* Senki. Akkor a kormány részéről kérdezem helyettes államtitkár asszonyt, hogy kíván-e zárszóval élni.

Hammerstein Judit (Nefmi) reflexiója

HAMMERSTEIN JUDIT kultúrpolitikáért felelős helyettes államtitkár (Nemzeti Erőforrás Minisztérium): Csak nagyon röviden szeretnék reagálni elsőként Novák képviselő úr mondandójára. Természetesen itt elhangzottak olyan megjegyzések, amelyekre nem tisztem reagálni, de ami a szakmai érveket illeti – ezt ugyan részben elnök úr megválaszolta –, azt azért szeretném elmondani, hogy egyrészt nem sugdolódom, meg nem is érzem úgy magam, hogy iskolapadban lennék, és szükséges volna sugdolóznom a miniszteri biztos úrral. Valóban rákérdeztem arra, hogy vajon milyen kontextusban merült fel az a 35 százalékos

költségcsökkenés, mert tényleg nem mindegy, hogy egy, kettő vagy több év távlatáról beszélünk-e vagy sem. A sugdolózásról ennyit.

Másfelől én tényleg azt tudom mondani, hogy nagyon sok körben én magam is leültem a levéltári szakma képviselőivel, és nem szembesültem olyan típusú tiltakozással, amiről ön beszél. Valóban, ahogy elnök úr is elmondta, a levéltári szakma képviselői jobban örültek volna az első variációnak, de a második verzióval kapcsolatban is – amelynek megvalósítására javaslatot tettünk, vagy amelyről egyébként a kormány maga is határozott, döntött már –, az ellen annyiban éltek kifogással, hogy ezt is elfogadhatónak tartják, amennyiben bizonyos feltételek teljesülnek. Itt értelemszerűen ezt a törvényjavaslat meg a részletszabályok kidolgozóinak feladata elrendezni, többek között azt, hogy a megyei levéltárak valóban megtarthassák megyei gyűjtőkörüket, illetve szakmai önállóságukat. Azt gondolom, hogy bizonyos mértékű centralizáció és egységes szakmai irányítás feltétlenül szükséges a levéltár világában, a levéltárügyben, többek között azért, mivelhogy a megyei levéltárak között nemcsak a humán erőforrás tekintetében, de például a költségvetés vonatkozásában is nagyon kiegyenlített állapotokról tudok beszámolni. Gyakorlatilag egy központi irányítás teszi azt lehetővé, hogy a területi kiegyenlítésre felfelé nivelláló módon lehetőség legyen, márpedig ez nagyon fontos, s hogy valóban a költségvetés tekintetében még egy vállalható helyzetben maradjunk, azért is tartjuk rendkívül fontosnak, hogy egyébként a megyei intézményfenntartó központok kebeléből ezek az intézmények a lehető leggyorsabban ki tudjanak kerülni. Hiller miniszter úr hozzászólását én magam is köszönöm. Látszik egyébként, hogy miniszter úr személyében történésszel van dolgunk, de lévén, hogy itt elsősorban miniszteri biztos úr volt megszólítva, ezért ha lehet, azt javasolnám, hogy ezekre a megjegyzésekre ő reagáljon.

Földes György főigazgató úr észrevételei kapcsán annyit szeretnék hangsúlyozni, hogy egészen bizonyos, hogy az előterjesztő részéről itt a támadás szándéka egyáltalán nem áll fenn. Én magam is meg vagyok győződve arról, hogy baloldali szellemi műhelyekre szükség van, és nyilván a Politikatörténeti Intézet is nagyon sok olyan szellemi terméket állít elő, amelyet egyébként én magam is nagyon hasznosnak ítéltam, és élvezettel olvastam, ellenben azért azt mindenképpen megfontolandónak tartanám, hogy azért az nem gondolom, hogy szubjektív vita tárgyát képezhetné, hogy mi tekinthető köziratnak és mi nem.

Csak a szakszervezetek világából emelnék ki egy példát, nevezetesen például a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetségét. Pontosan tudjuk, hogy a párt és állam, a szakszervezet olyan mértékben összefonódott, hogy aligha lehet egyébként szétválasztani őket, tehát a pártfunkcionáriusok és a szakszervezeti funkcionáriusok a legtöbb esetben egyúttal állami vezetők is voltak. Ha csak a SZOT példájával élünk, gyakorlatilag jogalkotói jogkörrel rendelkező üdülési jog tekintetében, egyes szakszervezeti szervezeteket jogszabály hozott létre, így ezek egyértelműen az állami szervezetrendszer részeként, jogszabályi felhatalmazás alapján működtek. Így gyakorlatilag például a SZOT esetében egyértelmű, hogy a szakszervezet részt vett a közhatalom gyakorlásában, azt gondolom, hogy e tekintetben erről aligha lehet vitatkozni. Azt hiszem, hogy ez eléggé meggyőző példa e tekintetben, hogy az ő esetükben köziratról beszélünk-e vagy sem. Nagyon szépen köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen, helyettes államtitkár asszony. Parancsoljon, miniszteri biztos úr!

Dr. Gyimesi Endre levéltári miniszteri biztos reflexiója

DR. GYIMESI ENDRE levéltári miniszteri biztos: Köszönöm szépen. Akkor röviden, hiszen helyettes államtitkár asszony szinte mindenre válaszolt. Megköszönöm L. Simon Lászlónak a pontos elemzést, mert valóban így alakult a helyzet, és valóban vannak még lehetőségek – a törvény adta megengedő korlátok között is – javítani ezen az előterjesztésen.

Úgy gondolom, hogy ebben az esetben nem feltétlenül rossz szó a centralizálás, hanem bizony egységesebb, átláthatóbb és számon kérhetőbb rendszert tudunk közös erővel kialakítani, nem beszélve arról, hogy nagyon sok esetben az elmúlt 10-12 esztendőben oly mértékben csökkentek az előző fenntartó, a megyei önkormányzat lehetőségei, amelyek alapján igen változatos színvonalon tudták működtetni a levéltáraikat. Nem hallgathatjuk el ugyanakkor azt – az átadás-átvételkor ezt hangsúlyoztuk is –, hogy a levéltárak is alulfinanszírozottak, és jelen pillanatban a KIM-nél nincsenek biztosítva a felújítás, fejlesztés költségei, és azok a költségek sem jelennek meg, amelyeket a korábbi fenntartó pénzügyi nevesítés nélkül biztosított az adott intézmények számára, vagy pedig az ottani megyei jogú város, tehát nagyon gondosan kell a pénzügyi kereteket a törvény adta lehetőségen belül megtervezni.

Azt tudom mondani Hiller István kérésére, hogy ő azt mondta, hogy nincs szükség az átszervezésre, hogy pontosan ezek miatt volt szükség az átalakításra. Csak néhány számadatot mondok, amellet, hogy nincs fenntartó jelen pillanatban. A megyéktől a fenntartási kötelezettség megszűnt, átmenetileg került a KIM-hez, és ott az előzőekben említett pénzügyi feltételek nem állnak rendelkezésre. Az elmúlt mintegy 5-8 esztendőben három átlagos levéltárral csökkent az össz megyei levéltárak költségvetése – ez tragikus szám, két átlagos levéltár nagyságával csökkent a létszám –, ugyanakkor átlagosan másfél levéltárral nőtt az az őrzendő állomány, amelyet a levéltárak őriznek, tehát közbe kellett lépnie az államnak, ugyanakkor nyilván állami kézbe került az önkormányzati megyei levéltárállomány, és van egy országos, nagy, nemzetközi tekintéllyel rendelkező intézmény, ezért kézenfekvő volt a kettő együttes működése. Ami a vitánk a szakmával azon belül, hogy mennyire biztosítható a szakmai függetlenség, illetve a szakmai önállóság és a gazdasági önállóság. Ezt a törvény megengedi jelen pillanatban, de nyomatékosító módosító javaslatokkal ezt még tovább tudjuk javítani a törvényt illetően.

Ami a Földes György főigazgató úr által elmondottakat illeti, mi már vitakoztunk az oktatási bizottsági ülésen hosszabban, úgyhogy miután ő is röviden szól, nem akarom ismét elővenni azokat az érveket, amiket ott elmondtam. Meg szeretném erősíteni azt, hogy korántsem a Politikatörténeti Intézet szétveréséről van szó; ez az 1944-1989 közötti irategyütteseket illeti, amelyek egyébként nem odatartoznak, hanem az államhoz tartoznak.

Miután helyettes államtitkár asszony idézett jogszabályokat, tudnék megerősítésként jó párat felsorolni, amely bizony olyan hatalmat adott az állampárt időszakában a szakszervezetnek, ami bizonyítja azt, hogy a párt, az állam és a szakszervezet teljes mértékben összefonódott ebben az időszakban. Az 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és Kutatóintézete Közalapítvány kislexikonja szerint „A SZOT, Szakszervezetek Országos Tanácsa az 1948-as kommunista hatalomátvétel után létrehozott MDP, majd MSZMP vezetése alatt álló egységes szakszervezet irányító testülete. Megalakulásával a Kommunista Párt célja az volt, hogy felszámolja a valódi ágazati és egyéb szakszervezeteket, és az egységes szervezet révén teljesen befolyása alá vonja a szakszervezeti mozgalmat. Míg korábban a szakszervezetek a munkások, illetve a tagok valódi érdekvédelmét látták el, addig a SZOT központi tevékenysége az volt, hogy egyfajta áttételként végrehajtsa az aktuális ötéves terveket, munkaversenyeket szervezzen, biztosítsa a Kommunista Párt által kitűzött célok és termelési eredmények elérését. A SZOT felépítése ugyanolyan központosított és hierarchizált volt, mint a Kommunista Párté.”. Visszafordítom tehát főigazgató úr szakmai érveit, hogy bizony ez az irategyüttes hiányzik a jogfolytonosságból az állam számára, nem ott van a helye. Ettől viszont feltétlenül működnie kell a Politikatörténeti Intézetnek mint magánlevéltárnak, és én ezt maximálisan tudom támogatni, hiszen fontos lenne, hogy valamennyi magyarországi nagy pártnak a levéltári anyaga megőrzésre kerüljön, aki az ország irányításában bármilyen módon szerepet játszott, és ez a későbbiek során is kutathatóvá váljék. Ez vonatkozhatna az SZDSZ, a Fidesz és az

MDF iratanyagára is, de sajnos ezek nem mindegyik esetben találhatók meg. Köszönöm szépen.

Ami a vita közöttünk, az az elnevezés; korántsem gondoltunk erre az aspektusra, eszünkbe se jutott ez az aspektus. *(Dr. Hiller István: Gondolom.)* Az a másik aspektus jutott egyértelműen eszünkbe, hogy azzal is, hogy a megyei levéltárak is az országos levéltárhoz kapcsolódnak – valóban önálló főigazgató-helyettes vezetésével –, a szakmai önállóságuk biztosítását kívánjuk szolgálni. Bizony szinte valamennyi megyei levéltár fekvésének, elhelyezkedésének és a sajnálatos szomorú történelmi tényeknek köszönhetően őrzik a határon kívüli magyarság iratanyagának egy jelentős részét is, és erre is kívántunk utalni, úgyhogy azt hiszem, hogy a törvénytől függetlenül ettől a vitától nem tudunk eltekinteni. Köszönöm szépen.

Döntés általános vitára való alkalmasságról, előadók állítása

ELNÖK: Köszönöm szépen. Tisztelt Képviselőtársaim! Szavazzunk! Aki az előttünk fekvő törvényjavaslatot általános vitára alkalmasnak tartja, az kérem, kézfeltartással jelezze! *(Szavazás.)* Ellene? *(Szavazás.)* Tartózkodik? *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy a bizottság 12 igen szavazattal, 2 ellenszavazattal és 2 tartózkodással a javaslatot általános vitára alkalmasnak tartotta.

Bizottsági előadónak Gulyás Dénest javaslom. Aki egyetért a javaslattal, az kérem, kézfeltartással jelezze! *(Szavazás.)* Ellene? *(Nincs jelzés.)* Tartózkodik? *(Szavazás.)* Novák képviselő úr nem szavazott. Köszönöm. Megállapítom, hogy 12 igen szavazattal és 3 tartózkodással bizottsági előadónak Gulyás Dénest választottuk meg. Köszönöm. A napirendi pontot lezárom. Köszönöm szépen a jelenlétét, főigazgató úr. *(Jelzésre:)* Parancsoljon, képviselő úr!

PÖRZSE SÁNDOR (Jobbik): Kisebbségi előadónak javasolhatom-e Novák képviselő urat?

ELNÖK: Jelentkezhet kisebbségi előadónak saját maga, nem kell javasolni.

PÖRZSE SÁNDOR (Jobbik): Én javaslom, ő nem akar az lenni.

NOVÁK ELŐD (Jobbik): Ha már így javasolnak, szívesen vállalom.

ELNÖK: Akkor rögzítjük a jegyzőkönyv számára, hogy Novák képviselő úr kisebbségi előadóként kíván a plenáris ülésen megszólalni. Ehhez természetesen joga van, az igényét tudomásul vettük. A napirendi pontot lezárom.

Egyebek

A 2. napirendi pont az „egyebek”. Kérdezem képviselőtársaimat, hogy van-e valakinek bejelentenivalója vagy hozzászólása, *(Nincs jelzés.)* A bizottsági ülést lezárom, a plenáris ülésre jó munkát kívánok.

(Az ülés befejezésének időpontja: 12 óra 42 perc)

L. Simon László
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Várszegi Krisztina